

Sygn. akt III Ca 1721/16

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 22 marca 2017 r.

Sąd Okręgowy w Gliwicach III Wydział Cywilny Odwoławczy w składzie:

Przewodniczący - Sędzia SO Magdalena Balion - Hajduk

Sędzia SO Teresa Kołeczko - Waclawik

Sędzia SO Marcin Rak (spr.)

Protokolant Aldona Kocięcka

po rozpoznaniu w dniu 22 marca 2017 r. w Gliwicach na rozprawie

sprawy z powództwa K. J.

przeciwko (...) spółce z ograniczoną odpowiedzialnością w G.

o zapłatę

na skutek apelacji pozwanej

od wyroku Sądu Rejonowego w Gliwicach

z dnia 31 maja 2016 r., sygn. akt I C 1673/13

1. zmienia zaskarżony wyrok w punktach 1 i 3 w ten sposób, że:

a) **oddala powództwo;**

b) **zasądza od powoda na rzecz pozwanej 2.417 zł (dwa tysiące czterysta siedemnaście złotych) tytułem zwrotu kosztów procesu;**

c) **przyznaje adwokat A. L. od Skarbu Państwa (Sądu Rejonowego w Gliwicach) 2.952 zł (dwa tysiące dziewięćset pięćdziesiąt dwa złote), w tym 552 zł (pięćset pięćdziesiąt dwa złote) podatku od towarów i usług, tytułem kosztów nieopłaconej pomocy prawnej świadczonej powodowi z urzędu;**

2. nie obciąża powoda kosztami postępowania odwoławczego;

3. przyznaje adwokat A. L. od Skarbu Państwa (Sądu Rejonowego w Gliwicach) 2.952 zł (dwa tysiące dziewięćset pięćdziesiąt dwa złote), w tym 552 zł (pięćset pięćdziesiąt dwa złote) podatku od towarów i usług, tytułem kosztów nieopłaconej pomocy prawnej świadczonej powodowi z urzędu w postępowaniu odwoławczym.

SSO Marcin Rak SSO Magdalena Balion - Hajduk SSO Teresa Kołeczko - Waclawik

Sygn. akt **III Ca 1721/16**

UZASADNIENIE

Powód domagał się zasądzenia na jego rzecz od pozwanej spółki kwoty 17.348,08 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 25 października 2013 roku i kosztami sporu. Na uzasadnienie podał, że w dniu 10 czerwca 2013 roku zawarł z pozwaną umowę o skierowanie do pracy u pracodawcy zagranicznego. Umowa zakładała zatrudnienie przez okres 6 miesięcy. Powód był pewien tego zatrudnienia, dlatego aby móc niezwłocznie podjąć obowiązki za granicą, porzucił dotychczasową pracę. Po przyjeździe do miejsca zatrudnienia holenderski pracodawca przedstawił powodowi propozycję zawarcie umowy jedynie na 3 miesiące. Powód przystał na tą propozycję mimo, iż został wprowadzony w błąd przez pozwaną co do warunków zatrudnienia w Holandii, które były mniej korzystne, aniżeli z nią ustalone. Powodowi nie zaoferowano kolejnej umowy po zakończeniu dotychczasowej. Wobec tego powód wrócił do kraju i wezwał pozwaną do zapłaty dochodzonego pozwem odszkodowania. Pozwana odmówiła. Według powoda pozwana świadomie doprowadziła do powstania szkody, której wysokość ustalił w oparciu o faktyczne zarobki, jakie osiągnął w czasie, gdy pracował. Jako podstawę prawną roszczenia wskazał art. 471 k.c.

Pozwana wniosła o oddalenie powództwa i zasądzenie na kosztów procesu. Zarzuciła, że powód po przyjeździe do Holandii, nie poinformował jej o zawarciu umowy na okres krótszy aniżeli wynikający z ustaleń powoda i pozwanej. Nadto wskazała, że po upływie okresu obowiązywania zawartej z powodem umowy, pomimo zaoferowania kolejnej na dalsze 3 miesiące, powód nie zgłosił się już do pracodawcy zagranicznego celem podpisania kolejnej umowy, a przyczyną takiego zachowania był prawdopodobnie konflikt, w który powód wdał się ze współlokatorami domu, w którym zamieszkiwał. Według pozwanej jej zobowiązanie wobec powoda obejmowało jedynie pośredniczenie w nawiązaniu umowy o pracę z pracodawcą zagranicznym.

Wyrokiem z 31 maja 2016 roku Sąd Rejonowy zasądził od pozwanej na rzecz powoda 12.039,01 zł z bliżej określonymi odsetkami od trzech kwot częściowych wynoszących 4.279,67 zł, w pozostałej części powództwo oddalił i orzekł, że koszty procesu obciążają powoda w 26% a pozwaną w 74%, pozostawiając ich szczegółowe rozliczenie referendarzowi sądowemu.

Wyrok ten zapadł po ustaleniu, że w dniu 10 czerwca 2013 roku powód zawarł z pozwaną, będącą agencją pośrednictwa pracy w zakresie pośrednictwa do pracy za granicą u pracodawców zagranicznych, umowę o skierowanie do pracy za granicą.

Punkt 1 umowy przewidywał, że agencja kieruje powoda do pracy u pracodawcy zagranicznego, który może odmówić zatrudnienia go z ważnych przyczyn, w szczególności z powodu stawienia się w pracy w stanie wskazującym na spożycie alkoholu lub pozostawanie pod wpływem środków odurzających. Kolejne postanowienia zakładały, że powód miał być zatrudniony przez pracodawcę zagranicznego okres od dnia 13 czerwca 2013 roku do dnia 12 grudnia 2013 roku na stanowisku związanym z załadunkiem i rozładunkiem towarów, w pełnym wymiarze czasu pracy i za ustalonym w umowie wynagrodzeniem brutto wynoszącym 1.464,91 euro brutto za cztery tygodnie, włączając świadczenie urlopowe.

Zapis punktu 6 umowy wskazywał, że w razie niewykonania lub nienależytego wykonania umowy, jej strony odpowiadają na zasadach polskiego Kodeksu cywilnego; przy tym, jeżeli powód, z przyczyn za które agencja ani pracodawca zagraniczny nie ponoszą odpowiedzialności, nie przystąpi do wykonywania pracy u pracodawcy zagranicznego, w szczególności z powodu niestawienia się pracownika w terminie i miejscu wskazanym jako termin i miejsce wyjazdu z Polski do pracodawcy zagranicznego, powód będzie zobowiązany zapłacić agencji karę umowną w wysokości 1.000 zł.

Jak ustalił Sąd Rejonowy, umowa zawarta przez pozwaną z powodem stanowiła wykonanie zobowiązania pozwanej wynikającego z umowy z dnia 30 maja 2013 roku zawartej przez nią ze spółką holenderską. Na podstawie umowy pozwana ustaliła z pracodawcą holenderskim, że będzie kierowała do niego pracowników w celu zatrudnienia na okres 6 miesięcy od miesiąca czerwca do miesiąca grudnia, w pełnym wymiarze czasu pracy i za bliżej określonym tam wynagrodzeniem.

Z ustaleń Sądu Rejonowego wynika nadto, że powód w umówionym terminie przyjechał do Holandii w celu podjęcia pracy. Po przybyciu na miejsce, pracodawca zagraniczny przedstawił powodowi do podpisania umowę o pracę na czas 3 miesięcy do dnia 17 września 2013 roku, w niepełnym wymiarze czasu pracy i za miesięcznym wynagrodzeniem brutto wynoszącym 1.085,12 euro. Powód zwrócił uwagę na nieścisłości między umową zawartą z agencją pracy, a umową przedstawioną mu do podpisu w Holandii mimo tego przyjął zaoferowane mu zatrudnienie, gdyż uzyskał informację, że w razie odmowy nie podejmie on pracy. W kwestii rozbieżności w ustaleniach co do warunków pracy w umowie zawartej z pozwaną a umowie zawartej z pracodawcą zagranicznym K. J. nie skontaktował się z pozwaną.

Dalej ustalił Sąd Rejonowy, że powodowi zapewniono także zakwaterowanie – zamieszkiwał on w domku w miejscowości W., bliskiej jego miejsca pracy, wraz z innymi pracownikami z Polski, zatrudnionymi u tego samego pracodawcy. W okresie, w którym powód przebywał w Holandii, między nim a jednym z domowników wywiązała się kłótnia. O incydencie dowiedzieli się przełożeni powoda, którzy wezwali go na rozmowę i wyjaśnili kwestię związaną z rozwiązywaniem sporów między współlokatorami. W późniejszym czasie między powodem, a współlokatorami domku dochodziło do częstych konfliktów, jednakże przełożeni nie byli o nich informowani.

Zgodnie z ustaleniami Sądu Rejonowego powód przepracował u holenderskiego pracodawcy 3 miesiące, z wyłączeniem dwóch ostatnich dni ostatniego miesiąca, w których musiał przymusowo wykorzystać przysługujący mu urlop. Przed upływem okresu obowiązywania umowy powodowi nie zaproponowano zawarcia kolejnej umowy. W momencie, w którym poinformowano powoda o niekontynuowaniu współpracy z nim na kolejne 3 miesiące, zobowiązano go do podpisania tzw. karty zjazdowej – dokumentu, który potwierdzał m. in. stan domku, w którym zakwaterowany był powód, a którą podpisał. Było to warunkiem otrzymania ostatniej pensji.

W okresie zatrudnienia u holenderskiego pracodawcy powód otrzymywał wynagrodzenie w kwocie 1.383,42 euro miesięcznie.

Sąd Rejonowy ustalił też, że po powrocie do Polski, w okresie od 25 września 2013 r. do dnia 12 grudnia 2013 roku powód był zatrudniony na stanowisku spawacza za miesięcznym wynagrodzeniem wynoszącym 1.800 zł brutto (1.503,31 zł netto).

Powód wezwaniem doręczonym pozwanej 17 października 2013 roku domagał się 17.348,08 zł tytułem odszkodowania za nienależyte wykonanie zawartej z nim umowy z dnia 10 czerwca 2013 roku, wyznaczając na zapłatę 7 – dniowy termin. Pozwana odmówiła spełnienia świadczenia.

Sąd Rejonowy ustalił, że pozwana nie wzywała powoda do zapłaty kary umownej wynikającej z zawartej z nim umowy.

Przedstawionych ustaleń Sąd Rejonowy dokonał na podstawie dokumentów z wyłączeniem wydruków wiadomości e - mail przesyłanych między pozwaną a pracodawcą holenderskim. Za odmową uznania ich za wiarygodne przemawiał według Sądu Rejonowego fakt nieopatrzenia tych dokumentów żadnym oznaczeniem, które wskazywałoby ich faktyczne wygenerowanie ze skrzynki elektronicznej odbiorców wiadomości.

Za wiarygodne Sąd Rejonowy uznał zeznania świadka P. D. i powoda wskazując, że były one spójne i logiczne, a nadto znajdowały potwierdzenie w zgromadzonej dokumentacji.

Częściowo Sąd Rejonowy oparł się także o zeznania świadka M. S. (w części dotyczącej rozmowy z powodem na temat konfliktu w domku), w pozostałym zakresie je pomijając, albowiem świadek nie posiadał bezpośredniej wiedzy na temat szczegółów dotyczących umowy zaoferowanej powodowi.

Sąd Rejonowy odmówił wiarygodności zeznaniom świadka C. K., które nie znalazły odzwierciedlenia w żadnym innym dowodzie zgromadzonym w sprawie. Uznał, że zeznania tego świadka były subiektywne, albowiem świadek ten mógł być zainteresowany w pozytywnym rozstrzygnięciu sporu w niniejszej sprawie na rzecz pozwanej.

Jako nieistotne ocenił zeznania świadków M. K. i Z. K., którzy nie przedstawili informacji istotnych w sprawie. Sąd Rejonowy oddalił wniosek o dopuszczenie dowodu z zeznań świadka A. D., albowiem okoliczność, na którą świadek miał zostać przesłuchany, wiązała się z dokonaniem interpretacji zapisów umowy łączącej powoda z pozwaną, co zdaniem Sądu, wobec jasnych sformułowań umowy, było zbyteczne.

Uwzględniając te ustalenia faktyczne Sąd Rejonowy zważył, że zakres kompetencji pozwanej co do pośrednictwa pracy został określony przykładowo w treści art. 18 ust. 1 pkt 1 ppkt f ustawy z dnia 20 kwietnia 2004 roku o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (Dz. U. z 2015 roku, poz. 149 ze zm. – dalej jako ustawa o promocji zatrudnienia). Zgodnie z treścią tego przepisu, prowadzenie działalności gospodarczej w zakresie świadczenia usług pośrednictwa pracy polega w szczególności na kierowaniu osób do pracy za granicą u pracodawców zagranicznych, o których mowa w art. 85 ust. 2 ustawy. Kierowanie do pracy za granicą u pracodawców zagranicznych za pośrednictwem agencji zatrudnienia odbywa się na podstawie pisemnej umowy zawieranej przez agencje z osobami kierowanymi. Ustawa wskazuje obligatoryjne elementy treści takiej umowy.

Według Sądu Rejonowego treść tych przepisów wskazuje, że materialnoprawnej podstawy świadczenia usług przez agencję zatrudnienia należy poszukiwać w art. 750 k.c. gdyż każdorazowo treść stosunku zobowiązaniowego łączącego pracownika kierowanego do pracy za granicą i agencją, jest charakterystyczna dla cywilnoprawnego stosunku świadczenia usług.

Sąd Rejonowy wskazał, że zgodnie umową stron powód miał być zatrudniona przez pracodawcę zagranicznego przez okres od dnia 13 czerwca 2013 roku do dnia 12 grudnia 2013 roku, podczas gdy zaoferowano mu jedynie umowę na okres 3 miesięczny, nie oferując zatrudnienia na kolejny taki okres. Nie było przy tym sporne, że praktyką przyjętą u pracodawcy zagranicznego, do którego został skierowany powód było zatrudnianie przybyłych do niego pracowników na podstawie dwóch odrębnych umów, zawieranych kolejno po sobie na dwa okresy 3 – miesięczne. Taki sam tryb zatrudnienia zastosowano w umowie z powodem, jednakże po upływie pierwszego okresu, nie doszło do zawarcia z powodem umowy na kolejny okres trzech miesięcy.

Według Sądu Rejonowego pracodawcą powoda był zatrudniający go podmiot holenderski, natomiast pozwana, która była związana z powodem umową cywilnoprawną, ponosiła odpowiedzialność za niewykonanie lub nienależyte wykonanie umowy zawartej z powodem. Na podstawie tej umowy pozwana zobowiązała się zapewnić powodowi zatrudnienie w Holandii we wskazanym tam okresie. Na takie rozumienie tego zapisu wskazuje jednoznaczne i stanowcze sformułowanie o zatrudnieniu powoda przez pracodawcę zagranicznego we wskazanym w tym punkcie okresie. Żaden inny zapis umowy nie wskazuje, że okres zatrudnienia ustalony w umowie zawartej z powodem miałby ulec modyfikacji – takie zastrzeżenie zostało przewidziane jedynie dla sytuacji, w której do zatrudnienia powoda nie mogłoby dojść z przyczyn od niego zależnych, opisanych w umowie jako „ważne powody” (punkt 1 umowy). Na zobowiązanie pozwanej do zapewnienia powodowi zatrudnienia we wskazanym w umowie okresie wskazuje także sama treść przepisu, który przewiduje obowiązek uwzględnienia tego terminu w zawieranych z pracownikami umowach (art. 85 ust. 2 pkt 2 ustawy o promocji zatrudnienia (...)) – gdyby uznać, że zapis ten nie miałby dla pozwanej charakteru wiążącego, zbędne byłoby jego wskazywanie jako obligatoryjnego postanowienia umowy zawieranej z pracownikiem kierowanym do pracy.

W konsekwencji Sąd Rejonowy doszedł do przekonania, że niezapewnienie powodowi zatrudnienia we wskazanym w zawartej z nim umowie okresie, stanowiło jej nienależyte wykonanie, za które pozwana ponosi odpowiedzialność na podstawie art. 471 k.c.

W świetle przeprowadzonego postępowania dowodowego zdaniem Sądu Rejonowego pozwana nie wykazała, aby powodowi faktycznie została zaoferowana druga, trzymiesięczna umowa do podpisu, podpisania której ten miałby odmówić. Jedynym dowodem na tę okoliczność miałyby być zeznania świadka – osoby związanej zawodowo z pozwanym – C. K., uznane w tej mierze przez Sąd za niewiarygodne.

W ocenie Sądu Rejonowego sprzeczne z rzetelnością wymaganą od przedsiębiorcy zatrudniającego rzeszę pracowników, w tym zagranicznych, oraz z zasadami logicznego rozumowania byłoby postępowanie pracodawcy, który na okoliczność odmowy podpisania przez pracownika kolejnej umowy nie dysponowałby żadnym dokumentem, choćby w postaci wydrukowanego projektu umowy przeznaczonego dla pracownika, opatrzonego adnotacją pracodawcy o odmowie jej podpisania.

Wskazał Sąd Rejonowy, że po stronie powoda nie istniały przyczyny, które mogłyby uzasadniać odmowę pracodawcy do zawarcia kolejnej umowy, a z drugiej – brak było przeszkód po stronie powoda do kontynuowania zatrudnienia w Holandii. W świetle zeznań świadka P. D., niepotwierdzone okazały się także twierdzenia jakoby powód miał zrezygnować z dalszego zatrudnienia z uwagi na występujący między powodem a świadkiem konflikt.

Dlatego też Sąd Rejonowy uznał powództwo za usprawiedliwione co do zasady, a źródłem odpowiedzialności pozwanej był art. 471 k.c. Przesłanki odpowiedzialności odszkodowawczej objęte tym przepisem zostały według Sądu Rejonowego spełnione przy czym korekty wymagała wysokość żądanego odszkodowania. Sąd Rejonowy uznał tu, że powód wykazał, iż w kolejnych trzech miesiącach zatrudnienia powód otrzymałby średnie wynagrodzenie w wysokości po 1.381,40 euro netto stanowiące równowartość kwoty 5.782,67 zł netto. Należność tą pomniejszył o 1.503 zł netto miesięcznie stanowiące wynagrodzenie uzyskane przez powoda w spornym okresie, po powrocie do Polski.

Jako podstawę rozstrzygnięcia o odsetkach powołał art. 481 k.c., zaś o kosztach procesu orzekł z powołaniem na 100 k.p.c. w zw. z art. 108 k.p.c.

Apelację od tego wyroku w części uwzględniającej powództwo i rozstrzygającą o kosztach procesu złożyła pozwana zarzucając naruszenie:

- art. 233 §1 k.p.c. w zw. z art. 309 k.p.c. poprzez naruszenie zasad swobodnej oceny dowodów poprzez odmowę uznania za wiarygodną korespondencji mailowej,

- art. 233§1 k.p.c. poprzez naruszenie zasad swobodnej oceny dowodów i dokonanie tej oceny w sposób naruszający zasady logiki poprzez odmowę uznania za wiarygodne zeznań świadka N. K. i M. S. oraz uznanie za wiarygodne zeznań powoda,

co skutkowało błędnym ustaleniem jakoby powodowi nie zaoferowano zatrudnienia na kolejne 3 miesiące (łącznie 6 miesięcy),

- art. 217§3 k.p.c. w zw. z art. 227 k.p.c. poprzez oddalenie wniosku o przesłuchanie świadka A. D.,

- art. 321 k.p.c. poprzez orzeczenie ponad żądanie pozwu tj. przyznanie odszkodowania w walucie polskiej gdy szkoda powstała w walucie EURO,

- art. 18 ust 1 pkt 1f w zw. z art. 85 ust 2 pkt 2 ustawy w o promocji zatrudnienia oraz art. 65 k.c. poprzez ich błędną wykładnię i przyjęcie, że pozwana była zobowiązany do zapewnienia powodowi zatrudnienia w Holandii w spornym okresie oraz że odpowiada za wypłatę wynagrodzenia przez pracodawcę zagranicznego,

- art. 471 k.c. poprzez jego błędne zastosowanie i przyjęcie, że pozwana nie wywiązała się ze zobowiązania,

- art. 5 k.c. poprzez jego niezastosowanie gdy powód naruszył zasady współzycia społecznego nie informując pozwanej w całym okresie zatrudnienia o zastrzeżeniach do umowy zawartej z pracodawcą holenderskim.

Formułując te zarzuty domagała się zmiany zaskarżonego wyroku i oddalenia powództwa w całości oraz zasądzenia kosztów postępowania za obie instancje.

Powód wniósł o oddalenie apelacji i przyznanie pełnomocnikowi kosztów niepłaconej pomocy prawnej świadczonej z urzędu.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Skarżąca nie kwestionuje w apelacji ustaleń Sądu Rejonowego dotyczących zawarcia umowy między stronami jak i umowy między pozwaną z pracodawcą holenderskim, literalnej treści tych umów, faktu podjęcia pracy przez powoda na terenie Holandii na podstawie umowy zawartej na 3 miesiące ze średnim ustalonym co do wysokości przez Sąd Rejonowy wynagrodzeniem, jego konfliktów z innymi pracownikami z Polski zamieszkującymi wspólnie nieopodal miejsca zatrudnienia, powrotu powoda po kraju po upływie 3 miesięcy i podjęciu tu zatrudnienia za bliżej kreślonym wynagrodzeniem w okresie, którego dotyczyło żądanie pozwu.

Ustalenia te były zatem wiążące w postępowaniu odwoławczym. Wskazać bowiem trzeba, że zarzut błędnych ustaleń faktycznych jest zarzutem proceduralnym w związku z czym orzecznictwo przyjmuje, że dokonanie odmiennych lub uzupełniających ustaleń faktycznych dopuszczalne jest w postępowaniu odwoławczym tylko w takim zakresie w jakim nie wykracza poza zarzuty sformułowane przez apelującego (por. postanowienie Sądu Najwyższego z 6 sierpnia 2015 roku, V CSK 677/14 LEX nr 1797980).

Sporną na etapie postępowania odwoławczego pozostawała kwestia przyczyn powrotu powoda do kraju po upływie 3 miesięcy od podjęcia zatrudnienia w Holandii. Pozwana kwestionowała bowiem prawidłowość ustaleń Sądu Rejonowego w tym zakresie. Wiązał się z tym zarzut naruszenia przez Sąd Rejonowy art. 309 k.p.c. polegający na oddaleniu wniosku o przeprowadzenie dowodu z wydruków korespondencji elektronicznej prowadzonej między pozwaną a przedstawicielem holenderskiego pracodawcy. Sąd Okręgowy uznał tu, że wydruk z elektronicznej korespondencji stron (prowadzonej przed wejściem w życie art. 77² k.c.) stanowi, zgodnie z art. 309 k.p.c. w zw. z art. 245 k.p.c., środek dowodowy na podstawie którego dopuszczalne jest czynienie ustaleń faktycznych. Korespondencję tą uznać należało za tożsamą pod względem dowodowym z niepodpisanym własnoręcznie dokumentem prywatnym, którego moc dowodowa podlega ocenie na podstawie art. 233§1 k.p.c. Istotnym było także, że powód nie kwestionował źródła pochodzenia tej korespondencji, co pozwalało także na przyjęcie w trybie 230 k.p.c., że fakt złożenia oświadczeń nią objętych przez przedstawiciela pracodawcy holenderskiego nie budzi wątpliwości.

W konsekwencji Sąd Okręgowy dopuścił dowód z tychże wydruków jednocześnie oddalając wniosek o przeprowadzenie dowodu z zapisu plików elektronicznych obejmujących treść tej korespondencji wygenerowanych z programu do obsługi poczty elektronicznej.

Dowód ten nie miał jednak decydującego znaczenia w sprawie. Wskazywać mógł jedynie na okoliczności wynikające z art. 245 k.p.c. w zw. z 309 k.p.c., a więc to, że osoba wysyłająca wiadomość złożyła oświadczenie zawarte w tej wiadomości. Nie był to więc dowód mogący bezpośrednio poprzeć twierdzeń pozwanej.

Podstawowe znaczenie dla rozstrzygnięcia o zasadności apelacji miała natomiast ocena osobowych źródeł dowodowych, a to zeznań powoda oraz świadków P. D., C. K. i M. S.. Analiza treści tych zeznań prowadziła do wniosków odmiennych niż wskazane w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku, a tym samym czyniło zasadnym zarzut apelacji dotyczący sprzeczności ustaleń tegoż Sądu z zebranymi w sprawie dowodami osobowymi. Zaznaczenia wymaga przy tym, że bezpośrednio przed sądem orzekającym w I instancji przeprowadzony był dowód z przesłuchania powoda, pozostali świadkowie przesłuchani byli natomiast w drodze pomocy sądowej. W takiej sytuacji nie zachodziły akcentowane w orzecznictwie (por. np. wyrok Sądu Najwyższego z 21 października 2005 roku, III CK 73/05) obostrzenia dotyczące ograniczonej możliwości ingerencji w ustalenia faktyczne poczynione przez sąd pierwszej instancji na podstawie dowodów osobowych (zeznań świadków i stron postępowania)

Wskazać zatem trzeba, że w istocie jedynym dowodem jednoznacznie potwierdzającym stanowisko powoda co do przyczyn wcześniejszego powrotu do kraju były jego zeznania. Dowód z przesłuchania stron jest natomiast dowodem posiłkowym i nie powinien mieć prymatu nad innymi dowodami, w sytuacji gdy dowody te pozwalają na ustalenie istotnych okoliczności sprawy. Jak się przyjmuje w orzecznictwie i doktrynie przeprowadzenie dowodu z przesłuchania stron nie powinno służyć sprawdzeniu wyników dotychczasowego postępowania dowodowego ani przesądzać jego wyników.

W rozpoznawanej sprawie nie zachodziły podstawy do odstępstwa od tej zasady. Zeznania powoda nie korelowały przy tym z pozostałym materiałem dowodowym, z którego nie sposób było wyprowadzić stanowczego wniosku o odmowie zatrudnienia powoda na okres kolejnych 3 miesięcy.

I tak, pomijając pewne nieścisłości w zeznaniach świadka P. D. co do okresu zatrudnienia powoda, to istotnym było, że na jednoznaczne pytanie co do przyczyn decyzji powoda zeznał on wprost, że po jednej z bójek jakie miały miejsce we wspólnie zajmowanym domu, powód podjął decyzję o wcześniejszym powrocie do Polski, jeszcze przed zakończeniem umowy (7 minuta nagrania posiedzenia z 18 stycznia 2016 roku w aktach IX Cps 25/15 SR w Elblągu).

Przy tak jednoznacznym stwierdzeniu świadka D. nie sposób było zatem podważyć zeznań świadków C. K. i M. S., które po pierwsze potwierdziły, że w domu zajmowanym przez powoda miał miejsce konflikt z innymi pracownikami a po wtóre wskazały, że to powód podjął samodzielną decyzję o powrocie do Polski i odmowie podpisania umowy na kolejny trzymiesięczny okres. Okoliczność, że świadkowie C. K. i M. S. były powiązane z pracodawcą holenderskim, sama w sobie nie podważała wiarygodności ich zeznań, podobnie jak to, że świadek M. S. informacje co do faktu przygotowania kolejnej umowy o pracę dla powoda miała od innych osób. Łączna ocena tychże zeznań – w powiązaniu z zeznaniami świadka P. D. – nie pozwalała bowiem na stanowcze ustalenie aby pracodawca holenderski odmówił powodowi zatrudnienia w kolejnym okresie.

Wnioskom tym nie przeczyły też oświadczenia zawarte w korespondencji elektronicznej prowadzonej przez pozwaną z pracodawcą zagranicznym, a dotyczącej przyczyn braku dalszego zatrudnienia powoda.

W takiej sytuacji nie miało znaczenia to, że pracodawca holenderski nie uzyskał od powoda dokumentu potwierdzającego odmowę podjęcia dalszej pracy pomimo jej zaoferowania.

Dodać trzeba, że to powód był stroną dochodząca roszczeń a zatem to jego obciążało stosowanie do art. 6 k.c. i art. 232 k.p.c. obowiązek przedstawienia dowodów potwierdzających gotowość do pracy w całym okresie, którego dotyczyło żądanie pozwu. Z obowiązku tego powód się nie wywiązał przedstawiając w istocie na tą sporną okoliczność jedynie własne zeznania, nie znajdujące potwierdzenia w pozostałym materiale sprawy.

Już więc ta okoliczność przesądzała o braku podstaw do uwzględnienia jego żądania. W toku postępowania powód nie wykazał aby brak zatrudnienia w całym sześciomiesięcznym okresie objętym umową zawartą z pozwaną był wynikiem okoliczności za które pozwana lub pracodawca holenderski mogliby ponosić odpowiedzialność stosownie do regulacji art. 471 k.c.

Oceniając przy tym zasadność zarzutu dotyczącego braku ogólnych podstaw odpowiedzialności pozwanej za brak zatrudnienia przez zagranicznego pracodawcę Sąd Okręgowy zważył, że pozwana – co nie było kwestionowane – była agencją zatrudnienia. Umowa z powodem zawarta została na podstawie art. 18 ust 1 pkt 1 f w zw. za rt. 85 ust 1 cytowanej już ustawy o promocji zatrudnienia. Z art. 85 ust 2 pkt 6 ustawy wynika, że kierowanie do pracy za granicą u pracodawców zagranicznych za pośrednictwem agencji zatrudnienia odbywa się na podstawie pisemnej umowy zawieranej przez te agencje z osobami kierowanymi. Umowa ta powinna określać w szczególności: zakres odpowiedzialności cywilnej stron w przypadku niewykonania lub nienależytego wykonania umowy zawartej między agencją zatrudnienia a osobą kierowaną, w tym stroną pokrywającą koszty dojazdu i powrotu osoby skierowanej do pracy w przypadku niewywiązania się pracodawcy zagranicznego z warunków umowy oraz tryb dochodzenia związanych z tym roszczeń. Z tego przepisu należy wywieść trzeba brak wyłączenia odpowiedzialności odszkodowawczej agencji względem potencjalnego pracownika – co do ogólnej zasady. Nie sposób też wywodzić aby odpowiedzialność odszkodowawcza dotyczyć mogła jedynie kosztów podróży związanych z niewywiązaniem się przez pracodawcę zagranicznego z warunków umowy. Odnoszący się do kwestii kosztów ustawowy zapis „w tym” świadczy, że zakres odpowiedzialności agencji zatrudnienia może być szerszy.

Skoro tak, to nie sposób przyjmować generalnego wyłączenia takiej odpowiedzialności, w związku z czym jej zakres należy rozpatrywać indywidualnie w okolicznościach każdej sprawy stosownie do ustaleń stron umowy.

Na fakt, że pozwana zawierając z powodem umowę nie ograniczała swoich obowiązków jedynie do skontaktowania go z pracodawcą holenderskim świadczyło zastrzeżenie kary umownej dla pracownika na wypadek nie podjęcia pracy, a także wskazanie uprawnienia pracodawcy do odmowy zatrudnienia w określonych warunkach i łączącego się z tym braku obowiązku pozwanej do poszukiwania innego zatrudnienia dla powoda. Zapisy te byłyby zbędne gdyby rzeczą pozwanej było jedynie skontaktowanie pracownika z pracodawcą. Dodać też trzeba, że w żadnym zapisie umowy stron nie zawarto zastrzeżenia aby pozwana nie odpowiadała za odmowę zatrudnienia z innych przyczyn niż wyraźnie wskazane w jej punkcie 1.

W konsekwencji, co do zasady, pozwana ponosiła potencjalną odpowiedzialność za nieuzasadnioną odmowę zatrudnienia powoda przez pracodawcę holenderskiego w całym okresie wskazanym w umowie stron.

Niemniej jednak ta konstatacja pozostawała bez wpływu na rozstrzygnięcie. Powód nie wykazał bowiem aby pozostawał w gotowości do podjęcia zatrudnienia po przepracowaniu u tegoż pracodawcy pierwszych 3 miesięcy.

Czyniło to też zbędnym odnoszenie się do pozostałych zarzutów apelacji, pozostających bez znaczenia dla możliwości definitywnego orzekania o roszczeniu powoda.

Z tych też względów Sąd Okręgowy zmienił wyrok Sądu Rejonowego i oddalił powództwa także w pozostałej części objętej zaskarżeniem, a to na podstawie art. 386§1 k.p.c.

O kosztach postępowania pierwszoinstancyjnego Sąd Okręgowy orzekł na zasadzie art. 386§1 k.p.c. w zw. z art. 102 k.p.c. obciążając powoda tymi kosztami jedynie w części, to jest co do kosztów zastępstwa prawnego poniesionych przez pozwaną obliczonych zgodnie z przepisami mającego zastosowanie w I instancji z uwagi na datę złożenia pozwu, §6 pkt 5 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (Dz.U. z 2013 r. poz. 490 oraz z 2015 r. poz. 617 i 1078). Koszty te (2.400 zł) powiększył o poniesioną przez pozwaną opłatę skarbową od pełnomocnictwa (17 zł.). Miał tu Sąd Okręgowy na względzie charakter sprawy oraz trudną sytuację materialną powoda, które legły u podstaw częściowego zwolnienia go od kosztów sądowych przez Sąd Rejonowy.

Wobec oddalenia powództwa w całości i złożenia stosownego wniosku przez pełnomocnika powoda należało zasądzić na jego rzecz od Skarbu Państwa koszty nieopłaconej pomocy prawnej świadczonej powodowi z urzędu przed Sądem Rejonowym. Należność tą Sąd Okręgowy przyznał na podstawie art. 29 ustawy prawo o adwokaturze (Dz. U. z 2015 r., poz. 615) w zw. z §6 pkt 5 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (Dz. U. z 2013 r., poz. 461 ze zm.). Przyznane wynagrodzenie podlegało powiększeniu o podatek VAT zgodnie z §2 ust 3 tego rozporządzenia.

O kosztach postępowania odwoławczego Sąd Okręgowy także orzekł na zasadzie art. 102 k.p.c. uznając, że opisana sytuacja materialna powoda, subiektywne przekonanie o zasadności roszczenia potęgowane pozytywnym dla niego rozstrzygnięciem sądu I instancji, a także charakter sprawy która nie była oczywista także dla samej pozwanej (wnoszącej w toku postępowania odwoławczego o dokonanie wykładni przepisów przez Sąd Najwyższy), mieściły się w pojęciu szczególnie uzasadnionych wypadków uzasadniających odstąpienie w całości od obciążania przegrywającego powoda kosztami tego postępowania.

Koszty pomocy prawnej świadczonej powodowi z urzędu w postępowaniu odwoławczym Sąd Okręgowy przyznał pełnomocnikowi na podstawie art. 29 cytowanej ustawy o adwokaturze w zw. z §2 pkt 5 i §10 ust 1 pkt 1 znajdującego zastosowanie w postępowaniu odwoławczym §4 ust 1 w. zw. z §8 pkt 5 i §16 ust 1 pkt 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 22 października 2015 roku w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez adwokata z urzędu (Dz.U. z 2015 r. poz. 1801), którą to należność powiększył o podatek Vat zgodnie z §4 ust 3 rozporządzenia.

SSO Marcin Rak SSO Magdalena Balion – Hajduk SSO Teresa Kołeczko – Waławik